

Coalitie Grondstoffentransitie.

Prioriteiten voor de Kamercommissie en minister circulaire economie voor de revolutie naar circulaire materialen

In 2016 bedroeg het aandeel secundaire en bio-gebaseerde grondstoffen in onze economie 39%¹. In 2035 moet dit volgens één van de NPCE-doelen minimaal 55% zijn. Deze doelstelling gaat niet gehaald worden zonder aanvullende beleidsacties.

Wij, bedrijven, ondernemersorganisaties, gemeenten, wetenschappers en maatschappelijke partijen, voelen ons verantwoordelijk voor het slagen van dit doel. Het inzetten van meer circulaire materialen van goede kwaliteit ter vervanging van nieuwe fossiele materialen staat aan de basis van andere circulaire strategieën, zoals verlenging en verwerking.

De geopolitieke ontwikkelingen rondom Groenland, Oekraïne, Venezuela en Iran leggen bloot dat onze huidige afhankelijkheid van nieuwe fossiele grondstoffen een doodlopende weg is. De transitie naar secundaire en bio-gebaseerde materialen gaat zorgen voor meer strategische autonomie, economische kansen en een gezondere wereld (minder klimaatcrisis, minder verontreiniging en meer biodiversiteit). Voor huidige én toekomstige generaties. Wij bouwen daarom elke dag aan een wereld met meer lokale en schone materialen.

Om schaal te bereiken kunnen we echter niet zonder effectieve wetgeving. Zolang we de deur openzetten voor non-compliant materialen en producten van buiten de Europese Unie én we amper bereid zijn te investeren in onze eigen duurzame en innovatieve materialen, zullen we alsmaar groeiende grondstoffenafhankelijkheid moeten slikken.

Wij geloven dat het anders kan!

Nederland heeft met z'n industrieclusters en kennisvoorsprong de uitgelezen kans om vele bedrijven te huisvesten die van secundaire en bio-gebaseerde materialen nationaal verdienvermogen maken met winst voor iedereen. Denk aan boeren die van veeteelt overstappen op vezelteelt, bouwers die bouwen met bio-gebaseerde en tweede leven materialen, chemiebedrijven en innovatieve materialenondernemingen die samenwerken met de natuur en nieuwe grondstoffen van afval maken, retailers die in een ecosysteem met recyclers van afgedankte producten nieuw aanbod creëren en productdesigners die hergebruik en recyclebaarheid als onderscheidende kracht omarmen.

De kansen liggen voor het oprapen als jullie als beleidsmakers de juiste voorwaarden creëren en spoedig tot actie over te gaan.

Wat is er nodig?

Een voorwaarde voor het vergroten van het aandeel secundaire en bio-gebaseerde materialen is dat er voor beide materialen een opbouwpad komt met subdoelen die passen bij de ontwikkelbehoefte, economische omstandigheden en milieueffecten van de verschillende circulaire materiaaltypes.

Schaal wordt bereikt met een inzet op marktcreatie, een eerlijk speelveld en transitieversnelling (fossiel afbouwen, circulair opbouwen) via drie beleidsprioriteiten.

¹ Nationaal Programma Circulaire Economie 2025

1. Maak van de circulaire hefboom een verschilmaker

De circulaire hefboom zal ervoor zorgen dat secundaire en bio-gebaseerde materialen goedkoper en kwalitatiever worden én kunnen concurreren tegen nieuwe fossiele materialen. De Kamer heeft opgeroepen van de circulaire hefboom een wet te maken, nadat dit instrument met brede steun door de Placietafel is voorgesteld². De eerste Europese Digitale Productpaspoorten – die dienen als grondslag voor de hefboom – zullen in 2027 worden uitgerold. Dat vraagt van Kamer én kabinet de schouders onder een beleidstraject dat spoedig leidt tot een effectieve circulaire hefboomwet. Nationaal initiatief hier leidt tot versnelling in Brussel. De voorwaarden voor binnenlandse bedrijven en import moeten in de uitwerking van de hefboom gelijk blijven. Ook moet in het beloningsmechanisme centraal staan dat bedrijven zo direct en zichtbaar mogelijk een kostenbeloning ervaren voor keuzes voor circulaire oplossingen en materialen.

2. Prioriteer secundaire en bio-gebaseerde materialen in overheidsinkoop en -aanbestedingsbeleid

Met de ruim 100 miljard euro die het Rijk en medeoverheden jaarlijks spenderen met aanbestedingen en inkoop ligt er een enorme kans om afzetmarkt te creëren voor circulaire producten en materialen. De Agenda Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen 2026–2030, waar op dit moment aan wordt gewerkt, biedt een uitgelezen kans om dit concreet te maken. Leg hierin afdwingbare doelstellingen vast voor het aandeel circulaire inkoop en creëer hierin een uniforme taal. Zet Rijkswaterstaat, ProRail, provincies en gemeenten in positie om als launching customer circulaire innovatie aan te jagen. Versterk tenders via circulaire normen, ruimte voor circulaire innovatie en bevordering van samenwerking. Overweeg een regeringscommissaris aan te stellen om de onbenutte potentie van inkoop- en aanbestedingsbeleid eindelijk te verzilveren.

3. Benut Europese wetgeving voor een competitief voordeel voor circulair

We hebben als EU economische kansen en werkgelegenheid gemist door van clean technology grotendeels een Chinees succes te maken. Als we opnieuw te lang wachten met het anticiperen op en handelen naar de onvermijdelijke grondstoffentransitie, zal dat ons wederom economische kansen kosten. Daarom is het cruciaal om de lopende Europese wetgevingstrajecten maximaal te benutten voor de materialentransitie. Prioriteer zoveel mogelijk Europese feedstock via het Made in Europe-programma. Breid CBAM uit naar polymeren en kunststoffen, maak van de Digitale Productpaspoorten in de ESPR het middel om bedrijven die circulaire keuzes maken te belonen (zoals met de circulaire hefboom), bied in de bijmengverplichtingen van de PPWR en ESPR ruimte voor bio-gebaseerde en innovatieve materialen en laat de CEA op veel grotere schaal investeringen in Europese circulaire ketens doen over de gehele R-ladder. Harmoniseer einde afvalstatussen in de CEA. Bouw daarnaast versneld fossiele fiscale voordelen af en zet een serieus fossiel afbouwpad op poten om binnen Europa een eerlijk speelveld voor duurzame alternatieven te creëren. Dit kan bijvoorbeeld door in de IAA en CCA in te zetten op fossielvrij.³

² #32852-387 Motie van het lid Wingelaar c.s. over wettelijke borging van de circulaire hefboom

³ Carbon Border Adjustment Mechanism / Ecodesign for Sustainable Products Regulation / Packaging and Packaging Waste Regulation / Circular Economy Act / Industrial Accelerator Act / Critical Chemicals Alliance